

کارل گوستاو یونگ

روانشناسی و تعلیم و تربیت

ترجمه دکتر علی محمد برادران رفیعی

یونگ، کارل گوستاو؛ ۱۸۷۵-۱۹۶۱ م. Jung, Carl Gustav
 روانشناسی و تعلیم و تربیت / نویسنده: کارل گوستاو یونگ؛ ترجمه علی محمد برادران
 رفیعی. - تهران: جامی، ۱۳۸۳.
 ۲۴۸ ص. - (مجموعه آثار یونگ؛ ۷)
 ISBN 964-7468-45-8
 فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
 چاپ دوم.
 ۱. روانشناسی یونگ. ۲. روانکاری. ۳. آموزش و پرورش کودکان. الف. برادران رفیعی؛
 علیمحمد؛ مترجم. ب. عنوان.
 ۹۳ ر ۹/ ۹۹۱۷۳/ ۱۵۰/۱۹۵۴
 ۱۳۸۲
 کتابخانه ملی ایران
 م ۸۲-۱۶۹۸۲

انتشارات جامی

تهران - خیابان دانشگاه - چهارراه شهید نظری، شماره ۱۶۲

تلفن ۶۴۰۰۲۲۳ - ۶۴۶۹۹۶۵

روانشناسی تعلیم و تربیت

کارل گوستاو یونگ

علی محمد برادران رفیعی

چاپ اول: ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

حروفچینی: گنجینه

چاپخانه دیبا

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۸-۴۵-۷۴۶۸-۹۶۴-۸۵-۹۶۴-۷۴۶۸-۴۵-۸

۲۵۰۰ تومان

فهرست

۵	دیباچه
۱۱	بخش اول. کودک سرآمد
۲۹	بخش دوم. روانشناسی تحلیلی
۱۳۹	بخش سوم. تعارضات روانی کودک
۱۹۱	بخش چهارم. شایعه
۲۱۵	بخش پنجم. نقش پدر در سرنوشت کودک

به نام خداوند جان و خرد

دیباچه

کارل گوستاو یونگ (۱۸۷۵-۱۹۶۱) روانشناس و روانپزشک سوئیسی در خانواده مذهبی متولد شد. وی تحصیلات پزشکی اش را در دانشگاه بال^۱ به انجام رسانید و در سال ۱۹۰۲ برای تکمیل آن به حوزه درس پیرزانه^۲ در پاریس رفت. در بازگشت با سمت دستکاری اوژن بلولر^۳ در زوریخ مشغول کار شد و سپس به سرپرستی کلینیک روانپزشکی دانشگاه زوریخ منصوب گردید. یونگ ابتدا تئوری های روانکاوی زیگموند فروید را پذیرفت و تا سال ۱۹۰۷ شاگرد و دوست وی بود. این کشیش زاده که جنبه مادی گرایی افکار فروید او را ناراحت کرده بود پس از ۵ سال همکاری از استادش جدا شد و مکتب جدیدی در روانکاوی به نام روانشناسی تحلیلی بنیاد نهاد و تا سال ۱۹۴۶^۴ کرسی روانشناسی مرضی دانشگاه بال به او تعلق داشت. در سال ۱۹۴۸ انستیتوی یونگ را در شهر زوریخ تأسیس کرد و تا هنگام مرگش اداره آن مؤسسه را برعهده داشت. مهم ترین فکری که در آثار متعدد یونگ به چشم می خورد شاید مسأله

1. F. Bleuler

2. P. Janet.

3. Bâle

۴. کرسی روانشناسی مرضی دانشگاه بال به او تعلق داشت در سال ۱۹۴۸.

شعور ناخرد آگاه باشد. شعور مزبور سرمایه فکری مشترک همه انسان‌ها، در تمام اعصار و قرون است و آثار آن را می‌توان در ادیان، اساطیر و در علوم غریبه مانند کیمیاگری مشاهده کرد. یونگ با طرح این نظریه از اهمیت عوامل جنسی در بروز اختلالات و ناراحتی‌های روانی به نفع عوامل نژادی، مذهبی، عرفانی و موروثی که در شعور تاریک شخص انباشته شده، کاسته است.

یونگ در انگیزه‌شناسی از بیان فرمول‌های جزئی و تئوری‌های یک بعدی احتراز می‌کند. او در عین حال که عقاید فروید را در زمینه عوامل بیماری‌زا طرد نمی‌کند آن را به‌طور مطلق نمی‌پذیرد و عقیده دارد که واپس‌زدگی‌های جنسی دوره کودکی و اصولاً مسئله جنسیت در دوره‌ای از عمر دارای اهمیت است و می‌تواند موجب ناراحتی‌های روانی شود. اما تعارضات دیگری که شخص در زمان حال و یا آینده با آن روبه‌رو می‌شود و نیز اختلالات ناشی از «عقدۀ قدرت» هریک می‌تواند در مرحله‌ای دیگر از عمر منشاء ناراحتی افراد باشد. واکنش این طرز فکر در شیوه برخورد با بیماران و افراد مبتلی به ناراحتی‌های روانی آشکار می‌شود، کسانی که پیرو تعلیمات یونگ هستند، بدون هیچگونه پیشداوری نظری با بیمار خود روبه‌رو می‌شوند و تصمیم خود را در مورد شیوه‌های بررسی و درمانی، پس از انجام مصاحبه‌ها و اطلاع از کیفیت ساختمان فکری بیمارشان می‌گیرند. روانشناس تحلیلی ممکن است در مورد فردی روش فروید را ترجیح دهد و در مورد افراد دیگری از روش آدلر، یونگ و یا سایرین استفاده کند. حتی در مورد شخص واحدی بنا بر اینکه در چه مرحله از عمر قرار داشته باشد ممکن است از روش‌های مختلف استفاده کرد. انعطاف‌پذیری و نیز توجه به تنوع بی‌شمار شخصیت بیماران از خصوصیات جالب فکر یونگ می‌باشد و در این زمینه تا جایی پیش می‌رود که معتقد می‌شود به اندازه تعداد بیماران روانی باید روش درمان و

بررسی تصور شود.

یونگ را پژوهشگر خستگی ناپذیر روان آدمی گفته‌اند. او برای اینکه صحت و سقم عقاید خود را بررسی کند به تحقیقی بسیار گسترده دست زد. به ایالت نیومکزیکو محل سکونت سرخ‌پوستان پوئبلو^۱، به کینا، آفریقای شمالی خاور دور و اروپا سفر کرد. ادیان ابتدایی و شرقی و نیز عقاید مربوط به کیماگری را مطالعه کرد. در آثار نویسندگان و هنرمندانی چون جویس^۲ و پیکاسو غور نمود. این بررسی وسیع اعتقاد یونگ را در مورد شعور ناخودآگاه جمعی پابرجا کرد. او شعور مزبور را به وجود آورنده نمونه‌های باستانی، این تصاویر ذهنی و مستقل از قید زمان و مکان می‌دانست.

نمونه‌های باستانی در زمینهٔ نفسانیات، وضعی مشابه غرایز در قلمرو زیست‌شناسی انسانی دارند. بدین معنی که در سطح ساخت‌ها و تجسمات روانی به عنوان انگاره‌های عملی و رفتار محسوب می‌شوند. به عبارت دیگر نمونهٔ باستانی هیأت، شکل و تصویر ذهنی غریزه است. تصویر ذهنی مزبور نیز به نوبهٔ خود محرک عمل و رفتار شخص می‌باشد. همانطور که در مورد غرایز نیز وضع چنین است، مسألهٔ دقیق و مورد بحث منشاء نمونهٔ باستانی از کنترل علم خارج می‌شود و از فرضیه‌هایی که مربوط به خلقت، جهان و زندگی است ناشی می‌گردد. نمونه‌های باستانی در نخستین مراحل زندگی انسان به وجود آمده‌اند و مانند غرایز در نسل‌های پی در پی پایدار شده‌اند.

از یونگ آثار فراوانی برجای مانده است. علاوه بر انتشار مقالات فراوان در نشریات علمی در حدود ۳۰ جلد کتاب از وی در دست می‌باشد. در فرانسه اغلب آثار او زیر نظر پرفسور رولان کائن^۳ ترجمه

1. Pueblo

2. J. joyce

3. Dr. Roland Cahen

گردیده است. اثر دیگری که از یونگ در دست است کنفرانس‌هایی است که در مجامع مختلف ایراد کرده و توسط علاقمندانش ضبط شده است. از قسمت‌های جالب این بخش از آثارش می‌توان «بررسی رؤیاهای کودکان» و تفسیری روانشناسی دربارهٔ زرتشت نیچه را نام برد.

کتاب حاضر که از متن فرانسوی به زبان فارسی گردانیده شده است ابتدا در سال ۱۹۶۳ زیر نظر پرفسور کاتن توسط ایولولی^۱ از زبان آلمانی به فرانسوی برگردانیده شد و توسط مؤسسهٔ بوشه کاستل^۲ منتشر گردید. این کتاب شامل اصول تحقیقات یونگ در زمینهٔ تعلیم و تربیت می‌باشد. در این تتبعات تنها مسئلهٔ تربیت کودکان مورد توجه یونگ نبوده بلکه تربیت بزرگسالان که به مقیاس بسیار وسیعی بر کودکان تأثیر دارند نیز توجه او را به خود جلب کرده است.

یونگ بر طبق سنت جالب خود مسایل تربیتی را تنها از یک نظرگاه مورد توجه قرار نمی‌دهد. مثلاً در بخش اول که از کودک سرآمد بحث می‌کند توجه خود را، آنطوری که برخی چنین کرده‌اند، تنها به مسئلهٔ بازده کار تحصیلی و فکری معطوف نمی‌دارد، بلکه موضوع کودکان سرآمد را، با تمام اهمیتی که دارند، از ابعاد مختلفش مورد بررسی قرار می‌دهد.

هدف یونگ در این زمینهٔ تربیتی حساس اینست که کودکان سرآمد به موازات پیشرفت‌های فکری و تحصیلی، از نظر عاطفی و انسانی نیز پرورش یابند. از این رو با جدا کردن آنها از قاطبهٔ دانش‌آموزان و تخصیص کلاس‌های ویژه‌ای به ایشان روی موافقت نشان نمی‌دهد و معتقد است که اگر کودکان سرآمد از نظر هوشی و امکانات فکری از اقران خود برترند چه بسا از نظر عواطف و احساسات در سطح پائین‌تری قرار داشته باشند و روش مختلط امکان می‌دهد تا نقاط ضعف خویش را در تماس با دیگران جبران کنند.

این کتاب به‌خصوص به‌مریان مربوط می‌شود و چون همه ما مرریان خود و دیگرانیم، همگان را در این وظیفه‌ای که خواهی نخواهی برعهده دارند، یاری می‌کند.

گذشته از مسایل تربیتی، به‌خصوص بخش دوم این کتاب، ما را با اصول افکار یونگ در باب روانشناسی تحلیلی (روانکاوی) نیز آشنا می‌سازد.

خوشبختانه فارسی‌زبانان به‌وسیله کتاب بسیار جالب فریدا فوردهام ترجمه مرحوم دکتر مسعود میربهاء و مقالات متعددی که استادان فن در پیرامون افکار یونگ نگاشته‌اند با این دانشمند کم و بیش آشنایی دارند. اما همانطور که قدری بالاتر یادآور شدم آثار فوق‌العاده غنی این دانشمند به‌اغلب زبان‌ها ترجمه شده است و بنابراین ما در این زمینه بسیار عقب‌ماندگی داریم. امید است به‌همت علاقمندان به‌این بخش از علوم انسانی این نقیصه مرتفع گردد. از آنجا که هیچ ترجمه‌ای خالی از نقص نیست، بسیار امکان دارد که در برگرداندن برخی از مفاهیم دچار اشتباه شده باشم از تمام خوانندگان و به‌خصوص استادان عالیقدر صمیمانه استدعا و انتظار دارد که از تذکرات و راهنمایی‌های ارزنده خود در این مورد دریغ نفرمایند.

از کلیه همکاران محترم در دانشکده ادبیات و علوم انسانی که مرا در این کار تشویق و راهنمایی فرموده‌اند و به‌خصوص از سرکار خانم دکتر یغمایی مدیر محترم گروه آموزشی زبان و ادبیات فرانسه و جناب آقای دکتر سیروس سهامی صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم.

علی محمد برادران رفیعی